

EEN

Het was niet van mij.

Ik had het niet laten vallen, maar de jongen achter me zei van wel.

Het was een negatief, één enkel negatiefje, vol krassen en deuken. Ik kon niet eens zien waar het een negatief van was omdat zijn vinger en duim het grootste deel verborgen. Hij bleef ermee in zijn hand staan alsof ik het eerst aan moest pakken voor er iets anders zou gebeuren, alsof hij niets anders te doen had dan daarop wachten.

Ik wilde het niet aanpakken. Dat zei ik. Ik zei dat ik niet eens een fototoestel had, maar de jongen stond daar maar met dat ik-weet-het-gewoon-zeker-gezicht.

Het was een betrouwbaar gezicht. Vriendelijke ogen, brede mond, dat soort dingen. Een van zijn boventanden was beschadigd; er was een stukje vanaf. Maar een betrouwbaar gezicht is niet hetzelfde als een betrouwbaar iemand. Als je jezelf erop betrapt dat je dat wél denkt, moet je ophouden.

Achter me kwamen mijn vriendinnen niet meer bij van het lachen. Het meisje achter de toonbank probeerde me mijn wisselgeld terug te geven en iedereen in de winkel keek naar me. Ik kon niet bedenken waarom hij mij moest hebben. Zou dit een manier van hem zijn om de dag door te komen, vreemden in verlegenheid brengen? Misschien liep hij rond met allerhande troep in zijn zak – niet alleen negatieven, maar ook vingerhoedjes en condooms en brillen en handboeien. Misschien kwam ik er nog goed van af.

Ik wist niet wat ik verder moest doen, dus zei ik dank je wel – geen idee waarvoor – kreeg een rooie kop zoals altijd, en trok een gezicht naar mijn vriendinnen alsof ik de grap meespeelde. Daarna stopte ik het negatief in mijn tas bij de sinaasappelen, melk en aardappelen en toen lachte hij.

De hele weg naar huis werd ik bestookt met ‘Wat is het, Rowan?’ en ‘Laat eens kijken’ en ‘Leuke kop’ – een zwerm zeemeeuwen in schooluniform, die krijs- te, aandacht trok en om me heen hupte. En ik deed wat ik altijd doe: ik peuterde net zo lang in mijn hoofd tot wat er net was gebeurd in kleine stukjes overal verspreid lag en ik het niet meer in elkaar kon zetten. Ik wilde weten waarom hij van iedereen in de winkel mij had uitgepikt, en of ik daar blij om moest zijn of niet. Ik dacht na over wat hij had gezegd (je hebt dit laten vallen... nee, echt waar... ik weet het zeker) en wat ik toen had gedaan (reageren als een konijn in de koplampen, tegenstribbelen, toegeven). Uiterlijk moest

ik erom lachen, maar stiekem voelde ik me een idioot. Ik had geen idee dat er misschien iets belangrijks was gebeurd.

Ik heet Rowan Clark en ik ben niet hetzelfde meisje als in die winkel, niet meer. De *rowan* is een lijsterbes, een boom die je tegen ongelukken moet beschermen. In de tijd dat mensen nog niet beter wisten, maakten ze er kruisen van om heksen af te weren. Misschien hebben mijn vader en moeder me met opzet zo genoemd, misschien ook niet, maar het heeft niet veel geholpen. Ongeluk en ons gezin werkten in die tijd als magneten en trokken naar elkaar toe, wat er ook tussen zat.

Toen ik met de boodschappen thuiskwam, vergat ik het negatief omdat er zoveel te doen was. Mam lag op de bank te slapen, terwijl Stroma naar *Fairly Odd Parents* zat te kijken met het geluid uit. Stroma is mijn kleine zusje. Ze is genoemd naar een eiland bij Caithness waar niemand meer woont. Tot 1961 woonde daar nog wel mensen, en een ervan was iemand die heel in de verte familie van mijn vader was. Daarna was er nog slechts één man in een vuurtoren, totdat ze de vuurtoren zonder mensen lieten werken en hij ook vertrok. Dat hebben Stroma en het eiland waarnaar ze vernoemd is, met elkaar gemeen: dat ze steeds meer aan hun lot worden overgelaten.

Ik maakte geroosterd brood met roerei, sneed een sinaasappel in partjes en schonk een glas melk in. Onder het eten vroeg ik hoe haar dag was geweest en

zei zij dat ze een fantastische dag had gehad omdat ze Ster van de Week was geworden door vijf hele zinnen met punten en zo te schrijven. Ster van de Week zijn houdt in dat je een kartonnen ster krijgt en een kussen om op te zitten tijdens het voorlezen, wat blijkbaar heel wat is als je bijna zes bent.

Ik vroeg wat die vijf zinnen waren en zij zei dat ze gingen over wat ze in het weekend had gedaan. Ik zei: 'Wat hebben we dan gedaan?' en zij dreunde het, tellend op haar vingers, op.

'Ik ging naar de dierentuin. Met mijn vader en moeder. We zagen tijgers. Ik kreeg popcorn. Het was leuk.'

Vijf leugens, maar ik liet het gaan en na een poosje keek ze me recht aan en begon over iets anders, wat ik niet goed kon verstaan omdat ze haar mond vol sinaasappel had. Stroma en ik voerden hele gesprekken met volle mond. Het was een van de voordelen van maaltijden zonder ouders. Dat en met je vingers eten en beginnen met pudding als je daar zin in had.

Na het avondeten maakte ze een tekening van een martelkamer terwijl ik de afwas deed.

'Dat zijn wij als we gaan zwemmen,' zei ze en ze wees naar de rivieren van bloed en naar de mensen die aan muren hingen.

Ik zei: 'We kunnen zaterdag gaan zwemmen als je wilt', wat ze wilde en wat ik al wist.

Ze vroeg me of ik een eenhoorn wilde tekenen en ook al leek de eenhoorn meer op een neushoorn en had hij eigenlijk in de prullenmand gemoeten, kleurde ze hem braaf roze en noemde hem Fonkel.

Toen ze helemaal schoon was en haar pyjama aanhad, we een boek hadden gelezen en ze slaperig werd, vroeg Stroma om mam. Als een kind uit het victoriaanse tijdperk dat haar ouders alleen te zien krijgt om welterusten te zeggen, maar het de rest van de tijd met het personeel moet doen. Ik zei dat het even zou duren voor mam kwam omdat ik haar eerst wakker moest maken. Ik zette de cassette met het slaapliedje op waar Stroma al een eeuwigheid elke avond naar luisterde, en wist dat ze waarschijnlijk zou pitten voordat het wie dan ook zou lukken om naar boven te komen.

Mam had er een hekel aan als ze wakker werd gemaakt. Zelfs een kop thee kon daar geen schijn van verandering in aanbrengen. Je kon de wereld haar ogen zien binnendringen, tot zekerheid zien worden en zien hoe het pure gewicht ervan haar weer naar beneden trok. Zo gauw ze wakker was, wilde ze weer slapen. Ik wist dat we geduld moesten hebben, en ik begrijp dat ze in haar slaap zichzelf kon laten geloven dat haar leven niet één waardeloze troep was, maar ik vind ook dat twee levende dochters misschien iets waren geweest om voor wakker te blijven.

Ik wreef een beetje over haar rug en zei toen dat Stroma op haar wachtte.

Ze duwde me weg, kwam overeind en zei: 'Wat wil ze nu weer?' alsof zij en niet ik Stroma te eten had gegeven, in bad had gedaan en de hele avond had beziggehouden.

Ik zei: 'Ze wil alleen maar een nachtzoen', en mam rolde met haar ogen en sleepte zich naar de trap alsof haar hele lichaam aan de vloer zat vastgeplakt, alsof dit het allerlaatste was waar ze zin in had.

Ik keek haar na en dacht wat ik altijd dacht: dat de oude mam gevangenzat in het lichaam van de nieuwe, even machteloos als een prinses in de toren, of als een patiënt op de operatietafel bij wie de verdoving niet werkt en die zich niet kan verroeren of roepen of iemand kan waarschuwen. Ze kon alleen maar samen met ons toekijken hoe alles vreselijk in de soep liep.

Toen de kamer leeg was en al mijn karweitjes erop zaten en ik een moment voor mezelf had, moest ik weer aan de jongen in de winkel denken en aan het negatief dat niet van mij was. Ik haalde het tevoorschijn om eens te kijken. Ik had nog nooit een negatief gezien. Het was dubbelgeknakt en zat onder het stof dat altijd onder in mijn tas huist. Het leek zo ouderwets, aan de ene kant glanzender dan aan de andere, met randen vol gaatjes, een onhandige manier om een beeld te bewaren. Ik hield het tegen het licht van een lamp.

Het valt niet mee om je ogen te laten wennen aan iets wat donker is terwijl het eigenlijk licht moet zijn. Het was alsof ik naar een zeewezen of een paddenstoel keek, tot ik zag dat het een open mond was en dat ik het ondersteboven hield. De mond was achterin, waar hij eigenlijk het donkerst had moeten zijn, licht van kleur. Dat was zo'n beetje alles wat ik kon

zien: een open mond vol licht en twee ogen als kooltjes vuur, de pupillen wit, de iris doorschoten met vonken tegen de zwarte oogballen.

Het was een gezicht dat licht van binnen naar buiten duwde, dat via de ogen, de open mond en de neusgaten naar buiten straalde, alsof iemand een gloeilamp uitademde.

TWEE

Ik heb het nog niet over mijn broer Jack gehad, wat raar is omdat de meeste mensen mij toen kenden vanwege hem. Overal waar ik kwam was 'de zus van Jack' mijn toegangskaartje. Het was makkelijk. Iedereen hield van Jack. Ik hoefde niets te doen om ze ook van mij te laten houden. Daar was allemaal al voor gezorgd.

Hoe moet ik mijn grote broer beschrijven aan iemand die hem niet kent? Ik zou kunnen beginnen met leuk om te zien (mijn vaders postuur, de huid van mijn moeder). Of met slim, omdat iets nieuws leren hem gewoon altijd makkelijk af leek te gaan. Of misschien met grappig. Als je een tijdje bij Jack in de buurt was, kreeg je last van je buikspieren, ik zweer het je. En met gul, want zijn vrienden konden alles van hem krijgen als ze het nodig hadden.

Maar ik wil het niemand tegenmaken. Jack is al die dingen, maar niet op de vervelende manier van iemand die het erg met zichzelf getroffen heeft, niet zo dat je de pest in krijgt dat een ander altijd mazzel heeft. Als je het mij vraagt, is hij zo iemand die een

omgeving interessanter maakt door er te zijn, die alle anderen een beetje in laat zakken als hij vertrekt.

We schelen twee jaar en Stroma en ik bijna tien, dus wij waren zeg maar de eerste leg, de geplande kinderen, neem ik aan.

Als ik iemand een van mijn verhalen over Jack zou vertellen, zou het gaan over Jacks 'Kaart van het universum'. Ik geloof dat je hem gratis kreeg bij de *National Geographic*. Hij had hem al jaren, vastgeplakt aan de binnenkant van zijn kastdeur, maar niemand had er ooit echt naar gekeken.

Op een dag ging mam tekeer over de troep in huis en dat haar hoofd omliep omdat iedereen overal zijn rotzooi liet slingeren. Je kon het haar al in zichzelf horen mompelen terwijl ze de trap op kwam. Ze kwam Jacks kamer binnen met een stapel schoon wasgoed. Daar stonden haar meeste koffiekopjes, allemaal in verschillende schimmelstadia. Zijn lakens lagen in een prop op de vloer en zijn matras was tegen zijn ladekast aan gezet omdat hij me net had geleerd hoe je de glijsprong moest maken. De prullenbak zat overvol (en stonk) en de vloer lag zo bezaaid met boeken en stukken papier en losse cd's dat je moeite had om je voeten ergens neer te zetten.

'Waar doe ik verdorie eigenlijk al die moeite voor?' zei mam. Ze keek om zich heen en toen naar het gestreken wasgoed dat ze, sukkel die ze was, ook nog naar boven kwam brengen.

Ik voelde haar dienstmeidenpreek aankomen en probeerde in de muur te verdwijnen.

Jack sloeg zijn arm om haar heen en zei: 'Kom hier eens naar kijken, mam.' Hij zette haar voor de klerenkast en ging achter haar staan met zijn handen op haar schouders. Toen was hij al veel langer dan zij. Hij deed de deuren open en alles kwam als een kledinglawine naar buiten. Ik geloof dat er ook fruitschillen en zakken chips bij zaten.

Mam gaf een soort brul, balde haar vuisten en kneep haar ogen stijf dicht, en even bleef het stil, waardoor ik dacht: nu komt het! Maar Jack zei: 'Nee! Nee, dat was het niet, dat was niet wat ik je wilde laten zien, echt niet', en hij moest lachen en gaf haar gewoon geen gelegenheid om boos op hem te worden. Ik zat heel dicht tegen het moment aan waarop je vooral niet moet lachen, maar het gewoon niet in kan houden. Ik kon hem niet aankijken.

Hij wees naar de kaart en zei op de galmende en halfserieuze toon van de man die alle filmintro's doet: 'Dit is het BEKENDE UNIVERSUM.'

Mam stond nog steeds met het wasgoed in haar handen. Ze rolde met haar ogen en wilde iets zeggen, maar Jack hield haar tegen. Hij had de afgebroken antenne van zijn radio in zijn hand en wees er op de kaart dingen mee aan als een onderwijzer of een weerman.

'Dit kleine puntje,' zei hij, 'is de PLANEET AARDE. En die zit in deze cilinder hier, ons ZONNESTELSEL. Dat is de zon en dat zijn alle planeten, oké? Dat wist je al.'

Mams voet ging met dubbele snelheid op en neer, zo van: schiet een beetje op.

'Deze cilinder, ons zonnestelsel, met de zon en de

planeten en zo, is dít kleine stipje in deze cilinder, die de LOKALE GROEP voorstelt.' Hij zweeg voor het effect, alsof hij naar een klas vol wetenschappers keek.

'En hier is de lokale groep, dít kleine stipje in déze volgende cilinder, die een SUPERCLUSTER is. Kun je het volgen?'

Al met al waren er vijf of zes cilinders en de laatste was het BEKENDE UNIVERSUM.

'Het BEKENDE UNIVERSUM,' bleef hij steeds tegen haar zeggen. 'Het BEKENDE.'

Mam zei: 'Waar slaat dit op?'

'Nou,' zei Jack met zijn handen uitgestrekt en die hou-van-me-blik op zijn gezicht. 'Hoe belangrijk is een opgeruimde kamer nu, binnen dit grote geheel? Waar komt het voor op de kaart?'

Toen moest mam lachen en mochten wij het ook. Jack gaf haar een grote knuffel en zij zei dat hij slimmer was dan goed voor hem was. Ze gooide zijn schone kleren boven op alle troep op de vloer. En zei: 'Evengoed zul je moeten opruimen.'

Wat ik al zei. Zo iemand die een omgeving interessanter maakt door zijn aanwezigheid.

Ik zeg niet dat Jack volmaakt is. Ik beweer niet dat hij me niet heeft getreiterd, of te hard heeft geschopt of me niet voor schut heeft gezet en dat soort dingen, want natuurlijk heeft hij dat gedaan. Misschien doen alle broers dat. Maar hij zorgde ook voor me en maakte me aan het lachen en zei dat ik cool was en

leerde me dingen die je alleen van je grote broer kan leren.

Dus mis ik hem.

We missen hem allemaal.

We missen hem al meer dan twee jaar. En het houdt maar niet op.